

Oahppoplána - Sámi visuála kultuvra

Sámediggi mearridan láhkaásahussan 23.03.2021, lánkavuodđu:
suoidnemánu 17.b 1998 nr 61 lánka vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa birra
(oahpahuslánka). §6-4 nubbe lađas.

Gusto 01.08.2021 rájes

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Sámi visuála kultuvrafága lea dan birra ahte nannet praktihkalaš ja dáiddalaš gelbbolašvuoda, mas lea duodji ja dáidda vuolggasadjin. Sámi visuála kultuvra galgá addit ohppiide ipmárdusa movt duodji ja dáidda ovddida sámi kulturárbbi ja váikkuha sámi perspektiivvaid ovdánahttimis servodagas. Fága galgá addit ohppiide vejolašvuoda bidjat visuála kultuvrra stuorát oktavuodaide, barggadettiin kreatiivvalaččat ja ulbmillaččat áigejuovdilis servodathástalusaiquin. Fága ráhkkanahhtá ohppiid bargodillái mas leat vuordámušat praktihkalaš, estehtalaš ja visuála gálggaide, gulahallamii, hutkáivuhtii ja ovttasdoaimmii.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkat oahpahusa árvovuodu. Sámi visuála kultuvra lea vuodđuduvvon sámi árvvuide, gillii, kultuvrii ja servodateallimii, ja dat galgá váikkuhit dasa ahte addit ohppiide ipmárdusa das makkár sámi árvovuodđu iešguđetlágan duodjeárbevieruin ja dáiddaalbmanahhtimiin lea. Suokkardahti bargovuogit galget váikkuhit ohppiid kultuvrralaš ja historjjálaš ipmárdussii, dainna lágiin ahte sii huksejit alcceseaset hábmenidentitehta. Árbevirolaš ávnnasgeavaheami ja bargovugiid bokte ohppet sii dahkat ehtalaš ja guoddevaš välljejumiid, mat leat buoremussan lundui ja birrasii. Fága galgá maid ráhkkanahhtit ohppiid joatkit oahpuide ja bargo- ja servodateallimii.

Guovddášelemeanttat

Kulturárbi

Guovddášelemeanttas kulturárbi lea sáhka máhtus sámi kultuvrra, duoji ja dáiddaárbevieruid birra. Guovddášelementii gullá maid reflekteret movt duodji ja dáidda speadjalastá servodaga, ja movt dat hábmejit kultuvrra, servodatovdánahttima ja identitehta. Máhttu iešguđet sámi guovlluid dujiid ja dáidagiid birra lea dehálaš jus galgá ovdánahttit iežas hutkkálaš identitehta. Dasa gullá maid váldit vára ja čalmmustahttit báikkálaš árbevieruid go bargá visuála kultuvrrain.

Hutkkálaš proseassat

Guovddášelemeanttas hutkkálaš proseassat lea sáhka praktihkalaš hutkanbarggus, mas kreativitehta ja suokkardahti metodat leat guovddázis. Dasa lassin gullet guovddášelementii vásáhusat mat leat čadnon sámi kulturárbaí ja árbevieruide ja čatnat daid bargguide ja ovdanbuktimiidda. Duodji ja dáiddaalbmanahhtin sáhhtá bokit beroštumi, leat vuodđun refleksuvdnii, ovdánahttit gierdevašvuoda ja addit ipmárdusa.

Visuála gulahallan

Guovddášelemeanttas visuála gulahallan lea sáhka gálggain ja visuála giela geavaheamis, go gaskkusta ideaid, vásáhusaid, ságaid ja oktavuodaid, geavahettiin iešguđetlágan visuála gulahallanvugiid. Dasa lassin gullá guovddášelementii geavahit visuála váikkuhangaskaomiid dihtomielaláččat ja geahččaladdivugiin, guovtte- ja golmmadimenšuvnnalaš ja digitála albmanahttimiin.

Bargovuogit ja ávnnasgeavaheapmi

Guovddášelemeanttas bargovuogit ja ávnnasgeavaheapmi lea sáhka diehtit ja ipmirdit movt sámít árbeviroláččat leat geavahan ávdnasiid ja bargovugiid, ja movt dán máhtu fievrredit viidásit. Dasa gullá maid ahte geahččaladdat ođđa ávdnasiid ja bargovugiid. Dát galgá addit vuodu dahkat dihtomielaláš guoddevaš válllejumiid duojárin, dáiddárin, geavaheaddjin ja borgárin. Guovddášelemeanttas lea maid sáhka geavahit reaidduid dearvvasvuoda, biras ja sihkarvuoda gustojeaddji njuolggadusaid mielde.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuoha ja eallimis birgen

Sámi visuála kultuvrafágas fágaidrasttildeaddji fáttás álbmotdearvvasvuoha ja eallimis birgen lea sáhka das ahte identitehta ja ipmárdus sámi kultuvras nannejuvvo duddjoma ja visuála hutkkálaš albmanahttima bokte. Hutkkálaš bargguin ja visuála albmanahttimiin ovdánahttet oahppit iežaset málliid movt ovddidit iežaset ideaid, oaiviliid ja dovdduid.

Demokratiija ja mielborgárvuoha

Sámi visuála kultuvrafágas fágaidrasttildeaddji fáttás demokratiija ja mielborgárvuoha lea sáhka ipmirdit movt visuála albmanahttimiiguin sáhtá čalmmustahttet áigeguovdilis áššiid servodagas. Fáddái gullá maid gealbu searvat almmolaš digaštallamiidda duoji ja sámi visuála kultuvrra birra.

Guoddevaš ovdáneapmi

Sámi visuála kultuvrafágas fágaidrasttildeaddji fáttás guoddevaš ovdáneapmi lea sáhka das ahte oahppit ožžot ipmárdusa movt sii sáhttet váldit vára resurssain, luonddus ja birrasis go reflekterejit ávnnasgeavaheami ja buvttadanvugiid birra. Dat mearkkaša maiddái reflekteret ja váldit ehtalaš ja guoddevaš válllejumiid iežas hutkkálaš bargguin. Fáddái gullá maid ipmárdus das ahte duodji ja dáidda lea oassi sámi kultuvrralaš guoddevašvuodas.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat sámi visuála kultuvrras mearkkaša guldalit ja addit responsa spontána ságastallamiidda ja ságastallamiidda maidda lea ráhkkanan. Dat mearkkaša geavahit fágaterminologijja go bargá dujiin ja sámi visuála kulturalbmanahhtimiin. Go geavahit fágaterminologijja giela ságastallamiin, ovdanbuktimiin ja ságaskuššamiin, ovdánahttet oahppit njálmmálaš gálggaid válldahit, árvvoštallat ja reflekteeret iežas ja earáid bargguid.

Máhttit čállit

Máhttit čállit sámi visuála kultuvrras mearkkaša hábmet teavsttaid mat leat heivehuvvon vuostáiváldái ja ulbmilii. Dat mearkkaša gulahallat teavstta ja symbolaid bokte visuála albmanahhtimiin. Dasa gullá maid ahte máhttit dokumenteret bargoproseassaid ja reflekteeret iežaset bargguid ektui ja geavahit gálduid kritihkalaččat luohtehahti vugiin.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat sámi visuála kultuvrras mearkkaša gávdat ja árvvoštallat eksplisihhta ja implisihhta dieđuid duojis ja eará gálduin. Dat mearkkaša maid buhtastahttit, dulkot ja systematiseret dieđuid iešguđet teavsttain go fágalaš mearrádusaid dahká.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit sámi visuála kultuvrras mearkkaša ahte máhttet atnit mihttoláva ja sámi árbevirolaš mihtidanvugiid bargguid plánedettiin ja čađahettiin.

Digitála gálggat

Digitála gálggat sámi visuála kultuvrras mearkkaša geavahit digitála resurssaid go duddjo, visualisere, dokumentere ja ovdanbuktá barggu. Digitála galggat lea maid árvvoštallat ja reflekteeret iešguđet gálduid, čájehit digitála árvvoštallannávcca, čuovvot dahkkivuoigatvuođa njuolggadusaid ja čujuhit gálduide luohtehahti vugiin.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan prográmmafágas sámi visuála kultuvra

Gealbomihttomearit

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit

- plánet, ovdánahttit, dokumenteret ja árvvoštallat iežas duoji ja dáiddaalbmanahhtimiid gos lea viežžan inspirašuvnna sihke ovddeš ja dálá sámi visuála kultuvrras
- suokkardit ja selvehit báikkálaš sámi visuála árbevieruid ja geavahit daid hutkkálaš proseassain
- selvehit ja reflekeret kritihkalaččat ja ehtalaččat movt sámi visuála kultuvrrain sáhtta fuomášuhttit áigeguovdilis servodatáššiid.
- ságaškuššat ja reflekeret movt sámi visuála kultuvra váikkuha servodatdigaštallamiidda
- reflekeret makkár árvu fágaterminologijias lea ja geavahit fágaterminologija njálmmálaččat ja čálalaččat
- geavahit guovtte- ja golmmadimensuvnnalaš hámiid komposišuvdnaprinsihpaid go ráhkada sárggastusaid ja bargotevnnegiid mat leat vuodđun iežas hutkkálaš bargguide
- geavahit giehtareaidduid ja digitála reaidduid hutkkálaš proseassain
- geavahit máhtu duoji ja dáiddaalbmanahhtimiid ivdne-, symbola-, ja ávnnasgeavaheami birra iežas hutkkálaš bargguin
- reflekeret ja presenteret movt kultuvra, árbevierru ja guoddevašvuhta váikkuha sámi visuála kultuvrii
- välljet ja geavahit sámi árbevirolaš bargovugiid ja ávdnasiid
- selvehit ja geavahit árbevirolaš sámi mihtidanvugiid
- geavahit reaidduid dearvvašvuođa, biras ja sihkkarvuođa njuolggadusaid mielde
- selvehit ja čuovvut njuolggadusaid mat gusket dahkkivoigatvuhtii ja gáldogeavaheapmái

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja ovdánahttit gealbbu sámi visuála kultuvrras. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gealbbu sámi visuála kultuvrras iešguđet hutkkálaš proseassaid bokte. Oahppit čájehit ja ovdánahttet gealbbu go geavahit fágagiela, sámi visuála árbevieruid ja guoddevaš ávdnasiid iežaset hutkkálaš bargguin. Oahppit čájehit maid gealbbu go sii geavahit komposišuvdnaprinsihpaid, sárggastusaid, bargotevnnegiid ja reaidduid.

Oahpaheaddji galgá láchčit dili ohppiid mielváikkuheapmái ja arvosmahttit oahppanhálu dan bokte ahte oahppit besset suokkardit ja bargat hutkáivuodain. Oahpaheaddji galgá gulahallat ohppiiguin movt sin ovdáneapmi lea Leahkit hutkkálaš proseassas, geavahit sámi kulturárbbi inspirašuvdnan ja bargat suokkardahtti ja kreatiiva vugiiguin. Gealbbu vuodul maid oahppit čájehit, galget sii beassat mitalit maid sii iežaset mielas máhttet, ja reflekteret iežaset fágalaš ovdáneami birra. Oahpaheaddji galgá oaivadit viidásit oahppama ja heivehit oahpahusa nu ahte oahppit sáhttet geavahit oaivadeami plánet, čađahit, dokumenteret ja árvoštallat iežaset hutkkálaš bargguid.

Oppalaš árvoštallan

Oppalašárvosátni galgá čájehit oahppi ollislaš gealbbu go oahpahus loahpahuvo fágas sámi visuála kultuvra. Oahpaheaddji galgá plánet ja láchčit dili nu ahte oahppit besset čájehit iežaset gealbbu iešguđet láchkai mat fátmmastit ipmárdusa, reflekšuvnna ja kritihkalaš jurddašeami iešguđet oktavuodain. Oahpaheaddji galgá bidjat árvosáni sámi visuála kultuvrras dan gealbbu vuodul maid oahppi lea čájehan go hutká iežas bargguid, dokumentere ja reflektere fágalaš ipmárdusa.

Árvoštallanortnet

Oppalaš árvoštallan

Sámi visuála kultuvra: Ohppiin galgá okta árvosátni

Eksámen ohppiide

Sámi visuála kultuvra: Oahppit sáhttet gessot njálmmálaš-praktihkalaš eksámenii. Eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámenis galgá leat ráhkkananoassi.

Eksámen privatistaide

Sámi visuála kultuvra: Oahppit galget čađahit njálmmálaš-praktihkalaš eksámena. Eksámen ráhkaduvvo ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Fylkkasuohkan mearrida galget go privatisttat oažžut ráhkkananoasi eksámenis mii báikkálaččat lea mearriduvvon.